

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita Beati Aloysii Gonzagæ E Societate Iesv,
Ferdinandi S. Rom. Imp. Principis, Marchionis
Castilionensis F. Natu Maximi, Libri Tres**

Cepari, Virgilio

Coloniæ Agrippinæ, 1608

c. 10. Mediolanum negotiorum causa mittitur, & quæ ibi sint gesta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43934

*vita functus, eo quem tenuerat, sanctè viuendè
cursu, ad fruendam cœlestium felicitatem de-
latus sit.*

CAPVT DECIMVM.

*MEDIOLANVM NEGOTIO-
rum caussa mittitur, & quæ
ibi sint gesta.*

MArchioni, dum expectatur donec
abdicationis Cæsar author fieret,
interea graua quædam negotia Mediolani
inciderunt, quibus cum ipsimet per poda-
gram interesse non liceret, **ALOYSIVM**,
cuius prudentiæ, atque iudicio plurimum
confidebat, mittere decreuit. Neque sanè
fallebatur. Etenim cum multa illi negotia
cū pluribus principibus à patre sint impo-
sita, omnia egit & confecit ex eius animi
sententia. Profectus ergo Mediolanum ad
exequendum patris imperium, octo no-
uemve mensibus, quibus ibi morari co-
actus est, res illas, quamuis difficiles at-
que perplexas tanta prudentia, ac dexte-
ritate gessit, vt ad optatum patri exitum
peruenerint. Neque verò non ipsemet etiã
aliquem huius temporis fructum cepit.
Absolutis siquidem, vt ante diximus, in
Hispania Logicæ studijs, Mediolani, in
Collegio Brerano Societatis IESV, rerum

Naturalium scientiam persecutus, ut erat
 perspicaci ingenio, acriq; iudicio, non me-
 diocres in ea progressus fecit. Antemeridi-
 dianis quotidie, pomeridianisq; scholis
 intererat, à quibus, si quando illum nego-
 tia impedirent, id quod interea traditum
 erat à Magistro, quò domi deinde posset
 ediscere, exscribi iubebat. Disputationes
 non modò ut auditor, sed etiam ut pars, vel
 propugnandis suis, vel alienis oppugnan-
 dis ad exemplum æqualium celebrabat.
 Porrò siue quid ille argumentis proba-
 re siue refellere instituisset, sicut in eo
 mirum semper enitebat acumen ingenij,
 ita modestia tam singularis, ut quod
 eius magistri testimonio constat, neque
 in gestu, neque sermone vllum iuuenilis
 licentiæ vestigium appareret. cuius gratia
 omnes eum in sinu atq; oculis ferebāt. Ad-
 hæc Mathematico quotidie vnam scholam
 in eodē collegio explicanti ita dabat ope-
 ram, ut quoniã eam ille non dictabat, ipse,
 ne paulatim obliuio surreperet, simul do-
 mum redierat, Cubiculario cuidam suo tã
 pròptè, dilucidè, feliciter dictaret de me-
 moria, ut cù Cubicularius ille, qui tũ libra-
 rij munere est functus, illa aduersaria, quæ
 etiamnum instar sacrarum eius reliquiarũ
 cõseruat, Castilione mihi ostenderet, satis
 mirari nequiverim, nullam eum demon-
 stra-

strationem vnquam fugisse, non commu-
tasse numerum, non mensuram, non ratio-
nes, non punctum, non lineam, nullum de-
nique eorum vocabulorum, quibus pænd
proprijs huic disciplina illa scripta abudât,
præterisse. Itabat ad gymnasium per mode-
stè, vestitu è panno Florentino atro, què
rasciam vocant, nullo accinctus ense, tacit-
us, nullo etiam cum proximis affectis ser-
mone, ac ferè pedibus, etsi domi equorum
copia suppeteret. Ludus, & auocamentum
eius, dum Mediolani versatus est, vnū fuit,
cum Patribus Societatis Iesu consuescere,
magnamq; eius temporis partem, quod il-
li ab occupationibus supererat in collegio,
modò cum hoc, modò cum illo Patre, de
literis, aut pietate conferendo, consume-
re. Obseruauit eius in Philosophia Magi-
ster, tanta eum reuerentia, significationeq;
obseruantia cum omnibus religiosis viris,
& ijs qui in ciuili, aut Ecclesiastica dignita-
te essent positi, loqui solitum, vt deiectos
semper teneret oculos, neque, nisi perrard,
ad eorum vultus aspiceret. Neque verò in
sacerdotum solum, aut eorum, qui litera-
rum studia æmulantur, sed in eorum etiã,
quibus domesticarum rerum administris
vtimur, ac præsertim ianitoris familiarita-
te libenter versabatur. Ac si hic quandoq;
interea ianua illi claus permitteret, dum

I 3

ipse

ipse quempiã patrũ accerseret, in eximij beneficij numero ponebat. nimirũ sibi se tantisq; de eadẽ Societate esse, spõte adscito errore, persuadebat. Quoniam verò non erat nescius feria quinta quot hebdomadib; in quas festus dies nullus incideret, Patres eius Collegij, exercitandis corporibus, animisq; à studiorum contentione remittendis, in villam quandam, cui nomen Ghilolfæ sesquimilliarj ab vrbe, extra portã Comasinã egredi solere: ipse prima luce in eã regionẽ profectus, famulis aliquãto intervallo à tergo relictis, tantisper aut inambulans librum aliquẽ asceticũ, aut vernis mēsisbus inuitēs violas legebat, dũ eadẽ via patres aliquos aduētantes videret. Prætereuntib; comiter impertira salute, quousq; oculis, quos continuò in eos intētos habebat, anteeūtes recto itinere profequi poterat, pedetentim affectabatur. Caterũ vel solus ipsorũ aspectus tantã ei voluptatẽ afferebat, quasi si Angelos aliquos cælites nactus esset, ac secũ ipse beatos illos reputã, quod eos nihil, vti se, quo min; Deo liberẽ seruire possẽt, impediret, scil. idem viuẽdi genus anhelabat. Vbi illi ad villæ fores peruenerãt, ipse eandem viam remensus, alijs ibat obuiam, ac denique plurimum recreatus se refererebat domum. Hilariũ diebus, quæ Quadragesimæ ieiunio licētior mos præmittit, quò à ludis

ludis abesset, & theatris, ac pios interea sermones institueret, in Collegiū se abdebat, Patres Societatis Iesu spectaculum suū esse dictitans, q̄ sibi maiorem, quam vlla res mortalis, letitiam faceret. De leuium hominum oblectamentis, tam contemptim loquebatur, vt appareret liquidò, q̄ facilè ijs careret. Quodā eorū dē Hilariū die, cū Mediolani equestre certamē ingēti totius ciuitatis, ac præcipuè equestris iuuetutis cōcurfucelebraretur, atq; eorū singuli equis verherētur insignibus, ac p̄ cuiusq; copijs magnificè phaleratis; ipse quo huius mūdi gloriā despiciatiorē haberet, seq; ipse vinceret, interesse proposuit. Sed quāuis vt ante meminī, equorū illi facultas suppeteret, quorū vnus holoserico opertus stragulo ductus ad manū, plerūq; ipsū sequebatur, tunc tamen præter morē, p̄ vicos eq̄tibus illis cōfertos duobus dūtaxat pueris comitatus humili inuestus est mulo, haud minori ludibrio mūdum habens, q̄ ipse haberetur. Hoc factum cōplurib. religiosi hominib. qui illud spectarūt, notarūtq; singulari gaudio & exemplo fuit. In pietate solenne suū tenuit, neq; vnquā receptū sanctè meditādi morē prætermisit. Loca cærimonia aliqua inclyta, atq; inprimis Aedē D. Mariæ, cui à S. Celso nomē, fama miraculorū id tēporis celebrē frequētare amabat. Singulis Dom. ac festis

ad D. Fi.

Fidelis, quæ est Societatis Iesu ædes, inter
 adeundum ad sanctam Eucharistiam tot
 Deo submissi, deuotique animi documen-
 ta dabat, vt omnibus religionem, & sancti-
 moniam afflare videretur. Certè sacerdos,
 qui eo tempore in illa æde verba de superi-
 ore loco faciebat ad populum, confirmat se
 quoties animum suum inter dicendum v-
 beriore pietate inflammare vellet, ad A-
 loysium, qui nunquam non presens contra
 suggestum aderat, oculos aduertisse, soloque
 eius, veluti sacrae cuiusdam rei aspectu per-
 motum, & iucunditate quadam cœlesti im-
 butum esse. tanta iam tum sanctimonie fa-
 ma pollebat. Jam Cæsaris litteræ; quibus ei
 suos titulos fratri concedendi potestas fie-
 bat, erant allatæ, atque ipsi septimum deci-
 mum iam annum agenti, atque ad Religio-
 nem liberè euadere cupienti nihil erat lon-
 gius, quàm vt eum pater Castilionem reuo-
 caret; cum exorta repentino tempestate, à
 portu, quem prope iam tenebat, in altum
 pelagus relatus est. Etenim Marchio siue
 studium illud, quo ALOYSIVS à primo
 ferbuerat, diuturna mora refrixisset, rursus
 seu paterna caritate, quæ filium amittere
 vetabat, humanisque rationibus permotus,
 eius animi per se, aliosque sollicitandi, ac
 tandem explorandi, an talis adolescens re
 tantam, diuina voluntate, imbibisset, Me-
 diola-

diolanum ipse proficisci instituit. Simul eò
improvisus aduenit, quærit ex ALOYS-
SIO, qua tandem nunc mente sit. postquã
eum certum, constantemque, vt cum maxi-
mè, comperit, ingenti mœrore cruciari,
atque vbi indignatione, doloreque ardens
detonuerat, amicè cum eo congregi, seque
ostendere non vsque eò male Christianum
esse, qui in Deum offendere, aut eius volũ-
tati respondere velit, verũm, si rationem
sequatur, sibi illum videri, non Dei nutu,
sed proprio quodam suo studio ferri. ipsã
enim aduersum parentem pietatem, quæ
in ipsius Dei legibus sita sit, aliasque ratio-
nes cum diuini numinis honore cõiunctas,
alia omnia, atq; ipse destinaaret animo, sua-
dere. Denique quibus potuit argumentis,
quæ amor, dolorque subiiciebant, disputa-
re aggressus est eum, si religione se deuin-
ciret, labem suæ domui futurum, quòd i-
pso sublato eam funditùs ruere necesse es-
set. Adhæc ipsius illi commodam, minime-
que ab honestæ vitæ ratione distrahi cereã
naturam ob oculos ponebat. Non esse pro-
inde quod fortunæ commoditates retine-
re dubitaret, quando quidem, inter eas etiã,
facultas esset futura religiosorum ritu de-
gendi, ac præterea populos, quos eius diti-
oni Deus subiecisset, ad parendum Dei má-
datis, Christianamque pietatem comple-
tendam

Etendam suis exemplis permouendi. hanc
 nimirum etiam patere ad cœlum viam. Ve-
 niret illi in mentem quanto iam apud om-
 nes suæ ditionis homines in hono-
 re, existimatione, amore esset; quam
 avidè expectarent, atque etiam supplices ad
 Deum tendentes manus, se ipsi regendos
 gubernandosque quamprimum commit-
 tere posse optarent. Redigebat præterea in
 memoriam, quantam iam Principum, cum
 quibus consuetudinem, rationemque ha-
 buisset, quorum præclara esset de ipso opi-
 nio, gratiam collegisset. Iam verò fratris e-
 tiam, cui, si religioni nomen daret, decessu-
 rus erat, ingenium proponebat feruidum,
 nullo, per ætatem, vsu, neque adhuc impe-
 rio idoneum, & si, in illo adolescentiæ lu-
 brico, liberam habenas nactus esset, dedeco-
 ri opportunum. Ad ultimū: *Me me*, inquit,
aspice agrum, & continuis podagra doloribus ob-
fitum, atque ita maceratum, vt iam agrè me cō-
moueam, qui tandem rei publicæ gerenda mole-
stijs subleuari maximè indigeo, & verò iā nunc
abs te possem. At verò si, me deserto, in Religio-
nem commigres, circumstabant me negotia, qui-
bus gerendis impar, simul & curarum, & morbā-
rum opprimar, tuque ad eam mortis mihi caus-
sam dabis. & hoc dicto ingentē vim lachry-
marum prorupit, interiectis vocibus plenis
doloris, & affectus. ALOYSIVS, qui patien-
 ter

ter dicentē attenderat, postquam demissè
pro amore, curaq; de se paterna, quam de-
clararet, gratias egit: se verò, respondit, hæc
omnia, aut certè maximam eorum partem,
cum animo suo reputasse, neque quid sua-
rum esset partium ignorare. Quod si alia
quàm Dei voce ad nouam vitæ rationem
vocaretur, tum verò se minimè pro bono
facturum, si quæ ab ipso essent comme-
morata, atque inprimis Patri, cui secun-
dum Deum deberet plurimum, obediendi,
seruendiq; necessitatem insuper ha-
buisset: nunc quando non proprio animi
sui impetu, sed Dei afflatu, cui dicto au-
diens esse vellet, ad religiosorum homi-
num studia institutaq; impelleretur, spe-
rare se Deum, quem nihil præterit, prouid-
surum, uti omnia non ex ipsius modo op-
timi numinis sententia, sed etiam è fami-
lia, ditionisque suæ quâ dignitate, quâ uti-
litate euenirent. Non aliud sibi ab eius
benignitate polliceri posse. Marchio
cognito, filium pro explorato ha-
bere, mentem illam sibi à Deo da-
tam esse, eamq; vnâ tam ardui
consilij causam esse, didicit, nisi hac
persuasione eius animo exempta, ab
instituto diuelli non posse. Magno i-
gitur illi negotio fuit, ut complu-
res religione tum astricti tum soluti
homi-

homines eius animum, & instinctum, quo ille moueretur tentarent, periclitarenturque, atque in eam opinionem adolescentē adducerent, vt è Dei honore futurum putaret, si ætatem in ditioe sua administranda collocaret. Hi omnes, cùm vt Marchioni obsequerentur, alijs atq; alijs diebus, seorsim singuli hoc consilium probassent, ac, quanto maximo potuerunt dicendi artificio, expositis religiosæ vitæ molestijs, terrorem studuissent opponere, alijsque modis eius constantiæ periculum fecissent, tandem, nullam apud se dubitationem relictâ confessi, & firmum adolescentis animum admirati, Marchioni confirmarunt à Deo instinctum videri, non sine cumulo aliarû ipsius laudum. Cùm hæc ad Marchionem referrentur, omniumque inter se sententiæ maximè congruerent, vt modum aliquando statueret suo quærendi studio, essetne hæc Dei voluntas necne, cùm aliter ingredi aut vehi articularis morbus non sineret, iussit se in sella ad S. Fidelis Domum Societatis Iesu deportari, atque ibi in quoddam conclaue Patri cuidam magni in ea vice nominis ad se accersito: sibi, inquit, in causa tam graui, in qua de filij primogeniti, & talis filij iactura ageretur, certum esse eius stare iudicio, deq; eius sētentia consilium capere. Prius tamen cupere, vti coràm ado-

lescen^o

lescentem de animi sui proposito diligenter interroget, illudq; perpendat. Rogare deinde, vt pro ingenij, doctrinaeq; praestantia, rationes oēs ad dissuadendum efficaces, afferret. Polliceri denique, quantum quidem sibi imperare posset, acquieturum. Pater quò Principis postulationi morem gereret, accepit conditionem, atque accersito in vtriusque conspectum A L O Y S I O horam ipsam eum partim percunctando, partim quaecumque ad hominis spiritum, incitatieque diuinitus animi motus explorandos; penitusque cognoscendos acutè & subtiliter inueniri queunt exponendo, perquam serio pertentare coepit. Quòd autem Societatis instituta delegisset, coaceruauit omnes difficultates, in quas vnquam, qui hoc viuendi genus adamarit, delabi possit. Atque hunc omnem inquirendi laborem adeò dedita opera ab se susceptum praeseferebat, vt ex animo loqui videretur; & A L O Y S I O ipsi, vt postea in religione mihi narrauit, suspicio incidit, Patrem nequaquam videri simulatè agere. Quia ergo plurimum illi auctoritatis tribuebat & fidei; neque adhuc quisquam extiterat, qui, velut ante tentata vena, tam appositè ad mouendum animum, tamque, vt ipse loquebatur, ex proprijs de ea differeret, suspenso aliquamdiu animo stetit.

K

Inte-

Interea tamen insigni semper confidentia ad interrogata respondit, & nodos omnes qui incidebant non modo rationibus, sed etiam sacrarum litterarum, Doctorumque hominum auctoritatibus tam liquidò dissoluit, ut pater non modo gauderet ad eò tenacem suscepti consilij, verum etiam in Dei diuinorumque hominù libristam præclarè versatum esse miraretur. Adhæc, quòd responsiones omnes tam accommodatæ atque ex causæ quasi visceribus natæ erant, suspicari cœpit lecta illi esse, quæ de Religiosis ordinibus à Diuo Thoma in summa Theologiæ disputantur. Igitur ad extremum in hæc verba prorupit: *Aequum postulas, Domine ALOYSI, neque dubium esse potest quin sit ut dicis. Mihi quidem stimulos admouisti, neque vllum præterea quarendi locum reliquisti.* Hæc verba nimirum adolescentem recrearunt, factisque ostenderunt, aliter illum sentire, atque assumpta tantisper ipsius periclitandi persona, visus esset. Submoto dein ALOYSIO Marchio persuasum sibi iam factus est, Deo sic placere, orsusque omnem eius vitæ cursum sanctè à primis incunabilis institutum recensere, denique gratiam se illi Religionis colendæ facturum spondit. In paucis dehinc diebus, ipse Castilionem remigrat, dato negotio

vti ALOYSIVS vna, quæ superabat, causa transacta eodem ad abdicandum se principatu, sequeretur. ALOYSIVS verò quamlibet horam, quam extra Religionem consumeret, pro mille annis ducens, vt maturaretur vrgebat.

CAPVT VNDECIMVM.

*B. ALOYSIVS PRIMVM MAN-
tuam profectus spiritualibus exerci-
tationibus vacat, deinde Casti-
lionem reuersus denuo
oppugnatur.*

Appetente tempore, quo B. ALOY-
SIO Castilionem redeundum erat, cum ex eo quod Mediolani contigerat, nouam aliquam procellam sibi impendere conijceret, priusquam Mediolano discederet litteras dedit ad Præpositum Generalem Societatis lesu admodum ardentes, quibus, commemoratis periculis, quibus erat perfunctus, consiliū petebat, quid, si Marchio denuo aditū ipsi ad Religionē claudere, aut certe prolatare moliretur, sibi faciendum putaret? liceretne sibi, bona eius venia, iniussu patris, in aliquod Societatis domicilium confugere? Iam enim nemini amplius obscurum esse, se

K 2

in hoc